

Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Suomen kieli ja kirjallisuus Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Osaan toimia erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.

Osallistun keskusteluun ja kuuntelen muita.

Osaan ilmaista itseäni ymmärrettävästi ja tilanteeseen sopivasti.

Tunnistan vahvuuteni ja rohkaistun esiintyjänä.

Osaan ilmaista ja perustella mielipiteeni.

tekstien tulkitseminen

Tunnistan vahvuuteni ja rohkaistun lukijana.

Luen erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.

Osaan tehdä havaintoja ja tulkintoja lukemistani teksteistä.

Osaan käyttää erilaisia tietolähteitä ja arvioida tiedon luotettavuutta.

Osaan eritellä ja tulkita erilaisia fiktiivisiä tekstejä ja tunnistan fiktion keinoja.

tekstien tuottaminen

Tunnistan vahvuuteni ja rohkaistun kirjoittajana.

Osaan ilmaista ajatuksiani kirjoittamalla.

Osaan tuottaa erilaisia tekstilajeja ja valita tekstilajiin ja tilanteeseen sopivat ilmaisutavat.

Osaan ideoida, suunnitella, tuottaa ja viimeistellä tekstiä yksin ja ryhmässä.

Osaan antaa ja vastaanottaa palautetta erilaisista teksteistä.

Osaan noudattaa tärkeimpiä yleiskielen periaatteita ja käytänteitä.

Osaan merkitä lähteet ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Osaan tehdä kappalejaon, aloittaa virkkeet isolla alkukirjaimella ja käyttää välimerkkejä yleiskielen sopimusten mukaisesti.

kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tunnistan kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.

Osaan tehdä havaintoja tekstien piirteistä.

Osaan nimetä kirjallisuuden pääläjit.

Luen erilaisia kotimaisia ja ulkomaisia kaunokirjallisia tekstejä.

Tunnen suomen kielen ja kirjallisuuden historiaa. Esimerkiksi osaan nimetä tärkeimpiä tyyliuuntia ja kirjailijoita.

Osaan nimetä Suomessa puhuttavia kieliä ja tunnistan erilaisia murteita. Lisäksi tunnistan suomen kielelle tyypillisiä piirteitä, kuten morfeemit, vokaalisointu ja sijataivutus.

Osaan pohtia oman äidinkielen, kielitaidon, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitystä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Osallistun erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Ymmärrän kuulemaani opetuspuhetta, muodollisia puhetilanteita ja median puhuttuja tekstejä.

Osaan ilmaista itseäni ymmärrettävästi erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.

Rohkaistun esiintyjänä.

tekstien tulkitseminen

Tunnistan erilaisia tekstilajeja.

Kehitän taitojani lukea, ymmärtää ja tulkita erilaisia tekstejä.

Laajennan sana- ja käsitevarantoani.

Osaan päätellä tekstin merkityksiä erilaisten tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella.

tekstien tuottaminen

Osaan suunnitella, tuottaa ja muokata erilaisia tekstejä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.

Osaan hyödyntää muita tekstejä omien tekstieni malleina ja lähteinä.

Osaan noudattaa tärkeimpiä yleiskielen periaatteita ja käytänteitä.

Osaan hyödyntää eri tekstilajeille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita.

kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tunnistan kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.

Tunnistan ja hyödynnän kielen tyylipiirteitä ja sävyjä.

Osaan tehdä havaintoja tekstien piirteistä.

Ymmärrän kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

Luen ja tulkitsem erillaisia suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä.

Tunnen suomalaisen kirjallisuuden vaihteita.

Ymmärrän kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Tunnistan kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia.

kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tunnistan vahvuuksiani ja kehityskohteitani kielenoppijana ja -käyttäjänä.

Kehitän taitojani opiskella eri tiedonaloja suomen kielellä.

Osaan etsiä tietoa eri lähteistä ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Suunnittelen, jäsennän ja arvioin omaa työskentelyäni sekä itsenäisesti että ryhmässä. Osaan soveltaa oppimaani myös muussa opiskelussani.

Osaan laatia pohtivan esityksen.

Tutustun suomen kielen historiaan.

Ymmärrän erilaisia kielen ilmiöitä ja ominaispiirteitä.

Ymmärrän kulttuurin, kirjallisuuden ja oman identiteetin merkityksen.

Osaan käyttää kaikkia osaamiani kieliä hyödykseni oppimisessa.

Tunnen arki- ja eri oppiaineiden kielten eroja.

Ruotsi

Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Huomaan yhtäläisyyksiä ruotsin ja muiden osaamieni kielten välillä.

Tunnistan tilanteita, joissa voin käyttää ruotsin kielen taitojani myös koulun ulkopuolella.

Syvennän tietojani muista Pohjoismaista sekä niiden kulttuureista.

Tunnistan omat vahvuudet ja mahdolliset haasteet ruotsin kielen oppimisessa.

Osaan tunnistaa minulle parhaiten sopivia kielenoppimistapoja ja harjoittelun asettamaan tavoitteita.

Ymmärrän ja osaan tuottaa erilaisia lyhyitä viestejä kirjallisesti ja suullisesti minulle tutuista aiheista.

Osallistun keskusteluun arkipäivän vuorovaikutustilanteissa ja osaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmaisuja. Esimerkiksi pystyn puhumaan jokapäiväisistä ja itselleni tärkeistä asioista.

Hyödynnän kielellisiä viestintästrategioita.

Harjoittelen ruotsin kielen keskeistä sanastoa, kielityypillisiä ilmaisuja ja keskeisiä rakenteita, jotka auttavat minua tulkitsemaan ja tuottamaan tekstiä. Opin löytämään ruotsin kielestä säännönmukaisuuksia, esimerkiksi harjoittelen adjektiivien taivutusta ja tutustun konditionaaliin.

Englanti
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalle 9

Osaan kuvata, missä englantia puhutaan ja miten englannista on tullut maailmanlaajuinen viestintäkieli. Osaan viestiä englanninkielisiin kulttuureihin sopivalla tavalla. Osaan toimia ja oppia joissakin englanninkielisissä toimintaympäristöissä. Tunnistan englannin kielen ominaispiirteitä. Oivallan englannin kielen säännönmukaisuuksia, ja englannin ja muiden kielten välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Osaan käyttää kielitiedon käsitteitä oppimiseni tukena. Osaan asettaa tavoitteita, arvioida omaa oppimistani sekä hyödyntää monipuolisia kielenopiskelutapoja. Osaan toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen ja auttaen. Tiedän, mihin voin käyttää englannin taitoani koulun ulkopuolella ja miten voin kehittää kielitaitoani myös tulevaisuudessa. Pystyn viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteeni melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa. Osaan aloittaa keskustelun. Osaan käyttää erilaisia keinoja ylläpitääkseni keskustelua ja varmistaakseni sen, että viesti menee perille. Tunnen tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Pystyn ottamaan vuorovaikutuksessa huomioon tärkeimmät kulttuuriset käytänteet. Ymmärrän pääasiat ja joitakin yksityiskohtia yleiskielisestä puheesta ja yleistajuisesta tekstistä. Löydän pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. Osaan viestiä suullisesti ja kirjallisesti käyttäen sanastoa ja rakenteita melko laajasti (ks. rakenteet yllä olevasta taulukosta). Osaan myös joitain yleisiä fraaseja ja idiomeja. Osaan soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä.

Valinnainen B2-kieli
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalle 9

kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Kykenen erottamaan kohdekielen ja sen kielialueen kulttuurien erityispiirteitä.

kielenopiskelutaidot

Rohkaistun käyttämään kohdekieltä yhä enemmän.

kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Osaan asioida arkipäivän tilanteissa, kuten kaupassa, kahvilassa ja ravintolassa.

Osaan kysyä ja neuvoa tietä ja kertoa koulunkäynnistä.

kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Työskentelen erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa.

Ymmärrän yksinkertaisen viestin keskeisimmän sisällön.

kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Osaan harjoitella viestintätilanteita ja käyttää kulttuurisesti sopivia sanontoja.

Osaan ääntää tuttuja sanoja ja sanontoja ymmärrettävästi.

Osaan soveltaa ääntämisen perussääntöjä.

Osaan käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia.

Pystyn puhumaan jokapäiväisistä ja itselleni tärkeistä asioista.

Pystyn kirjoittamaan yksinkertaista tekstiä jokapäiväisistä ja itselleni tärkeistä asioista.

Matematiikka
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Opin tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat minua. Pyrin vahvistamaan minäkuvaani ja itseluottamustani matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen.)

Aloitan työskentelyn ja ylläpidän sitä sekä arvioin milloin työskentely on saatu päätökseen. Osallistun omatoimisesti ryhmän toimintaan.

Havaitsen ja ymmärrän oppimieni asioiden välisiä yhteyksiä. Osaan selittää, kuvailla ja soveltaa ymmärtämäni.

Osaan ilmaista matemaattisia ajatteluani täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen.

Osaan jäsentää ongelmia ja tunnistaa matemaattista informaatiota sekä osaan ratkoa ongelmia hyödyntäen matematiikan menetelmiä.

Osaan arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisujani ja tarkastelen kriittisesti tuloksien mielekkyyttä.

Tunnistan ja käytän matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilen ongelmia matematiikan kielelle.

Sovellan tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia

Teen päätelmiä ja laskelmia arkeen liittyen. Rohkaistun käyttämään päässälaskutaitoa.

Hankin ja analysoin tietoa ja pohdin sen todenperäisyyttä ja merkittävyyttä.

Laajennan käsitystäni kahden muuttujan yhtälöihin.

Teen päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisistä yhteyksistä.

Piirrän ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia.

Ymmärrän ja hyödynnän trigonometrisia funktioita.

Tiedän avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Osaan laskea kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja sekä sovellan tietoja käytännön tilanteisiin.

Teen muunnoksia tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä.

Hallitsen aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin.

Luen ja tulkitsen diagrammeja sekä teen ennusteita niiden perusteella.

Lasken keskiarvon ja määritän tyyppiarvon sekä mediaanin ja teen niiden perusteella päätelmiä.

Määritän klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärrän niiden antamaa informaatiota.

Ymmärrän algoritmisen ajattelun periaatteita. Osaan lukea, kommentoida ja tulkita sekä testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkotaan matemaattisia ongelmia.

Biologia
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Kiinnostun luonnosta ja sen ilmiöistä. Luontosuhteeni vahvistuu. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)

Osaan tehdä eettisesti perusteltuja valintoja. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)

Innostun vaikuttamaan ja toimimaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)

Osaan ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet sekä elimistön perustoiminnot.

Osaan perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteet.

Osaan tehdä biologisia tutkimuksia käyttäen biologisia tutkimusvälineistöä. Osaan biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita.

Osaan hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa.

Osaan antaa esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.

Maantieto

Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Kasvan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)

Osaan arvostaa alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittaa ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)

Opin hahmottamaan karttakuvan ja sen peruspiirteet. Opin keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön (esim. Suomi ja muut Pohjoismaat).

Opin tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia Suomessa.

Opin kulttuurien piirteiden ja kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa.

Opin seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko Suomessa.

Opin ihmismaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia.

Opin maantieteellisiä tutkimustaitoja ja ajattelutaitoja sekä opin esittämään maantieteellisiä kysymyksiä (esim. aluesuunnittelun näkökulmasta).

Opin havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä.

Opin osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla.

Opin vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä reflektomaan omaa toimintaani ryhmän jäsenenä. Opin argumentointia ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.

Fysiikka

Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Koen fysiikan opiskelun mielekkääksi. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)

Arvioin omaa fysiikan osaamistani, asetan tavoitteita omalle työskentelylleni ja työskentelen pitkäjänteisesti. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)

Ymmärrän fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässäni, elinympäristössäni ja yhteiskunnassa.

Ymmärrän fysiikan merkityksen kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioin omia valintojani energiavarojen kestäväen käytön kannalta.

Muodostan tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja toteutan kokeellisia tutkimustöitä yhteistyössä muiden kanssa. Käsittelen ja analysoin tutkimusten tuloksia ja arvioin tutkimusprosessia. Työskentelen turvallisesti ja johdonmukaisesti.

Ymmärrän teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Kehitän ja sovellan yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa. Käytän tv:t:tä ja simulaatioita omassa oppimisessäni.

Käytän fysiikan käsitteitä täsmällisesti ja hyödynnän ajattelussani luonnontieteellisiä teorioita (esim. sähköoppiin ja ydinfysiikkaan liittyen).

Saavutan riittävät valmiuden jatko-opintoihin vuorovaikutukseen ja sähköön liittyen.

Käytän erilaisia malleja (esim. kaavoja ja kuvaajia) ilmiöiden tarkastelussa.

Käytän ja arvioin kriittisesti erilaisia tietolähteitä sekä ilmaisen ja perustelen erilaisia näkemyksiäni fysiikalle ominaisella tavalla.

Hahmotan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Kemia
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Koen kemian opiskelun mielekkääksi. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)
Arvioin omaa kemian osaamistani, asetan tavoitteita omalle työskentelylleni ja työskentelen pitkäjänteisesti. (Ei käytetä arvosanan muodostamiseen.)
Ymmärrän kemian osaamisen merkitystä omassa elämässäni, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.
Ymmärrän kemian merkityksen kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioin omia valintojani luonnonvarojen kestävänsä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Muodostan tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja toteutan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Käsittelen ja analysoin tutkimusteni tuloksia ja arvioin tutkimusprosessia.
Työskentelen turvallisesti ja johdonmukaisesti.
Ymmärrän kemian soveltamista teknologiassa. Kehitän ja sovellan yksinkertaisia teknologioita ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.
Käytän tv:t:tä ja simulaatioita omassa oppimisessäni.
Käytän kemian käsitteitä täsmällisesti ja hyödynnän ajattelussani luonnontieteellisiä teorioita.
Käytän erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa (esim. kemialliset merkin, rakenne- ja molekyylikaavat, reaktioyhtälöt).
Käytän ja arvioin kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisen ja perustelen erilaisia näkemyksiäni kemialle ominaisella tavalla.
Hahmotan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
Ymmärrän peruseräitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista (esim. orgaaniseen kemiaan liittyen).

Terveystieto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
Osaan toimia vastuullisesti vuorovaikutustilanteissa.
Tiedän sosiaalisten suhteiden merkityksen mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.
terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
Osaan käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.
Osaan toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa.
Osaan hakea terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa.
Osaan arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta ja merkitystä.
Osaan tunnistaa ja tarkastella kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä ja niihin liittyviä arvoja.
Osaan tunnistaa ja arvioida omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä. **(ei vaikuta arvosanan muodostamiseen)**
Osaan pohtia oman terveyteni kannalta merkityksellisiä voimavaroja. **(ei vaikuta arvosanan muodostamiseen)**
terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri
Ymmärrän ympäristön vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin.
Tunnen asuinalueeni terveyspalvelut osana suomalaista terveydenhuoltojärjestelmää ja tiedän, mistä voin hakea tarvittaessa apua.
Tiedän, mitkä tekijät vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn.
Osaan tarkastella omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen terveyskäsitteitä ja tunnistaa niiden merkityksiä itselleni.

Tiedän, mitä ovat yksilön oikeudet, vastuut ja vaikuttamiskeinot terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössäni ja lähiyhteisöissä.
Tiedän suomalaisten kansantautien syitä ja seurauksia sekä tiedän, miten niitä ennaltaehkäistään.
Osaan tunnistaa itselleni sopivia oppimisen keinoja. **(ei vaikuta arvosanan muodostamiseen)**

Evangelisluterilainen uskonto Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Tunnistan ja osaan arvioida erilaisia argumentaation tapoja.
Ymmärrän uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.
Osaan eettisen ajattelun keskeiset käsitteet ja osaan käyttää niitä.
Tunnen eri uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.
Perehdyn ihmisoikeuksien periaatteeseen ja YK:n ihmisoikeuksien julistukseen.
Osaan pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
Osaan pohtia itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojeni suhdetta niihin.
Tutkin omia valintojani eettisestä näkökulmasta ja pohdin niin vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.
Rohkaistun kohtaamaan erilaisia ja eri tavoin ajattelevia ihmisiä.

Ortodoksinen uskonto Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Osaan selittää, miten uskontojen vaikutukset näkyvät Suomessa.
Osaan kuvailla oman uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta sekä tunnen ortodoksisuuden perusopetukset ja osaan mainita tärkeimmät lähteet.
Tunnen eri uskontojen ja katsomusten moninaisia eettisiä periaatteita.
Osaan nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
Tunnistan, osaan arvioida ja keksiä ratkaisuja erilaisissa eettisissä pulmissa.
Ymmärrän uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.
Osaan eettisen ajattelun keskeiset käsitteet ja osaan käyttää niitä.
Perehdyn ihmisoikeuksien periaatteeseen ja YK:n ihmisoikeuksien julistukseen.
Ymmärrän uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina ja niiden vaikutusta yhteiskuntaan ja maailmanpolitiikkaan.
Osaan pohtia itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojeni suhdetta niihin.
Tutkin omia valintojani ortodoksisesta näkökulmasta ja pohdin niiden eettistä vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.
Rohkaistun kohtaamaan erilaisia ja eri tavoin ajattelevia ihmisiä (ei vaikuta arvosanan muodostamiseen).

Elämäkatsomustieto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Tiedän, että katsomusvapaus on ihmisoikeus ja tiedän erilaisia keinoja turvata katsomusvapaus. Tiedän erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja ja ymmärrän niiden taustalla olevia perusteita. Ymmärrän maailman moninaisuutta ja yhdenvertaisen kohtelun tärkeyden. Osaan havaita eettisiä ulottuvuuksia elämästäni ja ympäristöstäni ja kehityn eettisessä ajattelussa. Osaan pohtia omien valintojeni vaikutusta kestävän tulevaisuuden näkökulmasta. Hallitsen ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden käsitteet ja ymmärrän niiden merkityksen ja eettisen perustan.

Yhteiskuntaoppi
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta. (Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen.)
Opin arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia. (Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen.)
Opin ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään.
Opin tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.
Opin toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisena toimijana.
Opin ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja (esim. paikallisesti, kansallisesti, EU:ssa ja YK:ssa) ja soveltamaan niitä lähiyhteisössäni.
Opin omaksuma ja hyödyntämään yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja.
Opin ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta.

Liikunta
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

fyysinen toimintakyky

Olen liikuntatunneilla aktiivinen ja kokeilen erilaisia liikuntamuotoja. Yritän parhaani. Osaan liikkua erilaisilla alustoilla ja hallitsen eri välineitä. Osaan arvioida, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiani: voimaa, nopeutta, kestävyyttä, tasapainoa ja liikkuvuutta. Osaan uida, pelastautua ja pelastaa vedestä. Osaan toimia turvallisesti ja ohjeiden mukaan.

sosiaalinen toimintakyky

Edistän toiminnallani omaa ja ryhmän oppimista. Osaan työskennellä kaikkien kanssa ja kohtelen muita reilun pelin periaatteiden mukaisesti. Kannan vastuuta yhteisistä liikuntavälineistä ja liikuntatiloista.

psyykinen toimintakyky

Kannan vastuun omasta työskentelystäni ja toiminnastani liikuntatunneilla sekä noudatan yhteisesti sovittuja sääntöjä. Ymmärrän liikunnan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. (ei vaikuta arvosanan muodostumiseen)
Opin löytämään itselleni sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia. (ei vaikuta arvosanan muodostumiseen)

